

گزارش طرح تحقیقاتی

بررسی نظرات مدیران، برنامه‌ریزان و مخاطبین درباره اثربخشی طرح ولایت دانشجویی*

مجری: دکتر محمدعلی هرمزی‌زاده

فصلنامه مطالعات بسیج، سال هشتم، شماره ۲۷ و ۲۸، تابستان و پاییز ۱۳۸۴

بیان مسئله

دانشجویان از لحاظ سنی در مرحله شکل‌گیری شخصیت اجتماعی - سیاسی خود قرار دارند. بر همین اساس این برهه سنی بسیار حساس، مورد توجه کلیه گروه‌های سیاسی - اجتماعی جامعه قرار می‌گیرد و هر یک بر مبنای اهداف و استراتژیهای خود به جذب دانشجویان می‌پردازند. بنابراین، تقویت اعتقادات دانشجویان به منظور جلوگیری از نفوذ شبهات در مبنای فکری آنان بسیار مهم و حساس است. به همین منظور طرح «ولایت دانشجویی» برنامه‌ریزی شد و قریب هفت سال است که این طرح در سراسر کشور (۷ مرکز) اجرا می‌شود. تاکنون بیش از ۱۲ هزار نفر در کلاسهای آموزشی این دوره‌ها شرکت کرده‌اند. این دوره به مدت ۴۰ روز در هفت مرکز آموزشی به صورت متمرکز برگزار می‌شود. طرح ولایت دانشجویی جزء برنامه‌های سالانه سازمان بوده و لازم است همه ساله با توجه به تغییر و تحولات فرهنگی - اجتماعی جامعه و شبهات مطرح شده، مورد بازنگری قرار گیرد و بر اساس نیاز روز دانشجویان محتوای متون آموزشی تغییر یافته، از ادبیات روز در محتوای دوره استفاده شود.

* این طرح در مرکز سنجش افکار سازمان تحقیقات و مطالعات بسیج به اجرا در آمده‌است.

در پایان برگزاری هر دوره، ارزیابی از اجرای دوره به عمل می‌آید. در این بررسیها که عموماً به صورت گزارش است وضعیت عمومی دوره مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این طرح سعی شده است با توجه به اهداف مورد نظر (تحکیم و تقویت مبانی اندیشه اسلامی دانشجویان بسیجی؛ تقویت و گسترش تفکر و فرهنگ بسیجی و اشاعه هر چه بیشتر آن؛ ارتقای بینش فکری، عقیدتی و سیاسی دانشجویان بسیجی؛ ایجاد آمادگی لازم در دانشجویان بسیجی جهت مقابله با شبهات القا شده در دانشگاهها و مراکز آموزش عالی؛ ایجاد حساسیت و تقویت غیرت دینی نسبت به ارزشها و مسائل سیاسی و انقلابی در اعضای بسیج به منظور دفاع از نظام جمهوری اسلامی؛ رشد و پرورش فکری اعضای بسیج به گونه‌ای که مبلّغ و پیرو افکار حضرت امام(ره)، فرهنگ عاشورایی و ولایت‌پذیری در عرصه‌های مختلف جامعه باشند)؛ اثربخشی دوره بر رفتار دانشجویان بررسی شود تا بتوان بر اساس یافته‌های آن نسبت به توسعه و تعمیق دوره، برنامه‌ریزی لازم صورت گیرد.

روش تحقیق

این تحقیق از نوع نظرسنجی است. ابزار سنجش در این تحقیق، پرسشنامه بوده که از طریق تحقیقات مقدماتی انجام شده در این زمینه، تهیه و برای سنجش اعتبار آن از نظرات کارشناسان و محققان استفاده و پرسشنامه نهایی تنظیم و اجرا شده است. به منظور ارزیابی دقیق، کلیه دانشجویان شرکت‌کننده در اردوهای طرح ولایت و مسئولین و مجریان آن و همچنین کلیه برنامه‌ریزان و سیاستگذاران این طرح مورد سنجش قرار گرفتند. لذا به دلیل ارزشیابی دقیق طرح ولایت دانشجویی و درخواست کاربران طرح در قسمت دانشجویی، در مرحله اول از مناطق کشور نمونه‌گیری شد و کلیه مناطق جزء نمونه آماری این تحقیق قرار گرفت. در مرحله دوم تعیین شهرستانها و نواحی نمونه‌گیری صورت گرفت و که از هر منطقه دو شهرستان یا ناحیه به صورت تصادفی انتخاب شد. در مرحله سوم، پس از تعیین و تهیه فهرست شرکت‌کنندگان در این دوره، با مراجعه به افراد نمونه با آنها مصاحبه صورت گرفت. در بخش برنامه‌ریزان، نمونه‌گیری صورت نگرفته و کلیه افراد برنامه‌ریز و سیاستگذار مورد مصاحبه قرار گرفتند. در قسمت مجریان هم کلیه مجریان شهرهای نمونه مورد مصاحبه قرار گرفتند. حجم نمونه در این تحقیق در بخش برنامه‌ریز و افراد مجری با توجه به اینکه همه افراد

مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند، تعداد پرسشنامه تکمیلی در بخش برنامه‌ریزان ۴ عدد و در بخش مجریان ۱۶ عدد بوده است. در بخش دانشجویی تعداد حجم نمونه حدود ۸۰۰ نفر بوده که از این تعداد ۶۶۰ عدد پرسشنامه تکمیل و مورد ارزیابی قرار گرفته است. گردآوری اطلاعات با استفاده از پرسشگران با تجربه که به صورت دائم با دفاتر اطلاعات مناطق بسیج در ارتباط و مشغول امور پرسشگری می‌باشند انجام شده که قبل از آن دستورالعمل لازم توسط محقق تهیه و در اختیار دفاتر مطالعات قرار گرفته و پس از آن نیز توجیه لازم برای پرسشگران انجام شده است. پس از گردآوری اطلاعات، همه پرسشنامه‌های پر شده به دقت کنترل و خطاهای احتمالی تصحیح شد. آنگاه تک‌تک سؤالات مجزا استخراج و کدگذاری و پس از مطالعه دقیق پاسخها توسط محقق با توجه به اهداف تحقیق، کدگذاری مجدد شدند. پس از آن مرور داده‌ها، با استفاده از برنامه SPSS انجام شد. برای توصیف تحقیق از جداول فراوانی و درصدها و آمارهای توصیفی (مانند درصد ستونی) و برای بخش تحلیلی، از آزمون آماری (کای اسکویر) استفاده شده است.

نتایج تحقیق

- با جمع‌بندی و نتیجه‌گیری کلی از نظرات دانشجویان، مسئولان و مجریان و برنامه‌ریزان طرح ولایت دانشجویی می‌توان به نکات قابل توجه و تأملی رسید:
- ۱- اکثر دانشجویان شرکت‌کننده در طرح ولایت دانشجویی گفته‌اند که از طریق پایگاه مقاومت و دوستان و هم‌دانشکده‌ایهای خود از برگزاری طرح ولایت آگاه شده‌اند. حال آنکه مسئولان و مجریان طرح بیشتر گفته‌اند که اطلاع‌رسانی طرح از طریق اطلاعیه و دعوتنامه انجام شده است. بنابراین اطلاعیه و فراخوانی طرح چندان در جذب دانشجویان موفق نبوده است؛ زیرا تنها عده‌ای قلیلی از دانشجویان از طریق فراخوانی عمومی از برگزاری طرح آگاه شده‌اند.
 - ۲- میزان استقبال دانشجویان از طرح در حد بسیار بالایی بوده است به طوری که هم دانشجویان و هم مسئولان و مجریان بر آن تأکید داشته‌اند.
 - ۳- بنا به گفته دانشجویان شرکت‌کننده در طرح و مسئولین و مجریان، دانشجویان غیربسیجی دیدگاه چندان مثبتی به طرح ولایت دانشجویی ندارند.
 - ۴- دانشجویان شرکت‌کننده و مسئولین و مجریان طرح، محیط برگزاری دوره و

- وضعیت امور رفاهی و پذیرایی را در حد بسیار مناسبی دانسته‌اند و رضایت دانشجویان از آن بسیار زیاد بوده است.
- ۵- اکثر مسئولین و مجریان و دانشجویان عنوان کرده‌اند که جزوات درسی به موقع به دست دانشجویان رسیده است.
- ۶- نحوه تدریس اساتید دوره از عمده‌ترین نقاط قوت دوره، چه از نظر مسئولین و چه از نظر دانشجویان بوده است. همچنین سخنرانیها و کلاسهای آموزش در حد بالایی مورد استقبال دانشجویان قرار گرفته است.
- ۷- برنامه‌ریزان و مسئولین طرح (هر دو گروه) معتقدند که از نظرات مسئولان و مجریان در اجرای بهتر دوره بسیار استفاده شده است.

